

Mitä köyhyyden vähentäminen ja todellinen muutos edellyttävät?

Johtaja Fintan Farrell, Euroopan köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto (EAPN)

Suomi, 21. huhtikuuta 2010

EUROPEAN ANTI POVERTY NETWORK

RESEAU EUROPEEN DES ASSOCIATIONS

DE LUTTE CONTRE LA PAUVRETE

ET L'EXCLUSION SOCIALE

www.eapn.org

Puheenvuoron sisältö

-
- EAPN:n esittely
 - Mitä tiedämme köyhyydestä, sosiaalisesta syrjäytymisestä ja eriarvoisuudesta EU:ssa ja niiden vaikutuksista?
 - Mitä köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vähentäminen edellyttää?
 - Onko Eurooppa 2020 -strategia ratkaisu?

Perustietoa EAPN:stä

-
- Perustettu vuonna 1990.
 - EAPN on verkosto, jonka muodostavat köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastaiset, riippumattomat kansalaisjärjestöt (lähinnä EU-maissa).
 - Sen tarkoituksena on valvoa köyhyydestä ja sosiaalisesta syrjäytymisestä kärsivien ihmisten etuja EU:n politiikkojen ja ohjelmien suunnittelussa.

EAPN:n jäsenistö ja rahoitus

- 26 kansallista verkostoa
- 23 eurooppalaista organisaatioita
- Euroopan komissio rahoittaa (Progress-ohjelma)

Joitakin EAPN:n saavutuksia

-
1. Osallistavan ja kestäväen verkoston rakentaminen
 - Pysyvä ja kasvava verkosto
 - Köyhyydessä elävien osallistuminen lisääntyy
 - Kansallisten ja EU:n verkostojen rahoitus kasvussa

Joitakin EAPN:n saavutuksia

2. Vaikutus EU:n politiikkaan?

- EU:n perustamissopimusten uudet artiklat
- Sosiaalista osallisuutta koskeva EU:n strategia (sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden avoin koordinointi-menetelmä)
- EU:n ohjelma, josta tuetaan strategiaa (Progress-ohjelma)
- Aktiivisen osallisuuden edistämistä koskeva EU:n suositus (toimeentulon riittävyys, palvelujen saatavuus, työllistymisen tukeminen)
- Rakennerahastojen kumppanuusperiaate
- Köyhyyttä kokeneiden eurooppalaiset tapaamiset
- 2010 on Euroopan köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuosi

Mitä tiedämme köyhyydestä EU:ssa?

-
- EU:n köyhyysohjelmat (80-luku ja 90-luvun alku) ja sosiaalista osallisuutta koskeva strategia (sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden avoin koordinoitimenetelmä vuoden 2000 jälkeen) ovat tuottaneet tietoa köyhyydestä ja syrjäytymisestä EU:ssa sekä keinoista, joilla niihin voidaan puuttua.
 - Sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden avoimen koordinoitimenetelmän sisältämät indikaattorit, vertaisarvioinnit ja kansalliset toimintasuunnitelmat ovat tehokkaita tiedon hankinnan ja vaihdon välineitä.
 - Edistystä ei silti tapahdu.

Köyhyys EU:ssa

(vuoden 2007 lukujen perusteella)

■ 60 % mediaanitulosta

- Vuonna 2008 EU:n keskiarvo 17 % (84 miljoonaa henkeä)
- Romaniassa 25 % (83 euroa)
- Alankomaissa 10 % (910 euroa) ja Tsekin tasavallassa 10 % (271 euroa)

Työssäkävien köyhyys

■ Työssäkävien köyhyysaste

- EU:n työssäkävystä väestöstä keskimäärin 8 % (noin 18 miljoonaa henkeä)
- Kreikassa 14 % (510 euroa)
- Tshekin tasavallassa 3 % (271 euroa)

Aineellinen puute EU:ssa

-
- Enemmän kuin 3 peruspuutetta (esim. riittävät kengät, liha- tai kala-ateria joka toinen päivä, riittävä lämmitys)
 - EU:n keskiarvo 17 %
 - Latviassa 45 % (korkeampi Romaniassa ja Bulgariassa)
 - Luxemburgissa 3 %, Ruotsissa ja Alankomaissa 6 %
 - EU:ssa 40 % köyhyysrajan alapuolella elävistä ihmisistä kokee myös aineellista puutetta, samoin 13 % köyhyysrajan yläpuolella elävistä.

Rikkaus ja eriarvoisuus EU:ssa

-
- EAPN:n motto: *"Köyhyyden torjumisesta ei voi puhua mainitsematta rikkautta."*
 - Tiedämme vähemmän: EU:lla ei ole yhteistä määritelmää tai yhteisiä indikaattoreita.

Eriarvoisuus lisääntyy EU:ssa

■ Tulojakauman epätasaisuus 1997–2007 (yhteiskunnan suuri- ja pienituloisimman viidenneksen tuloero)

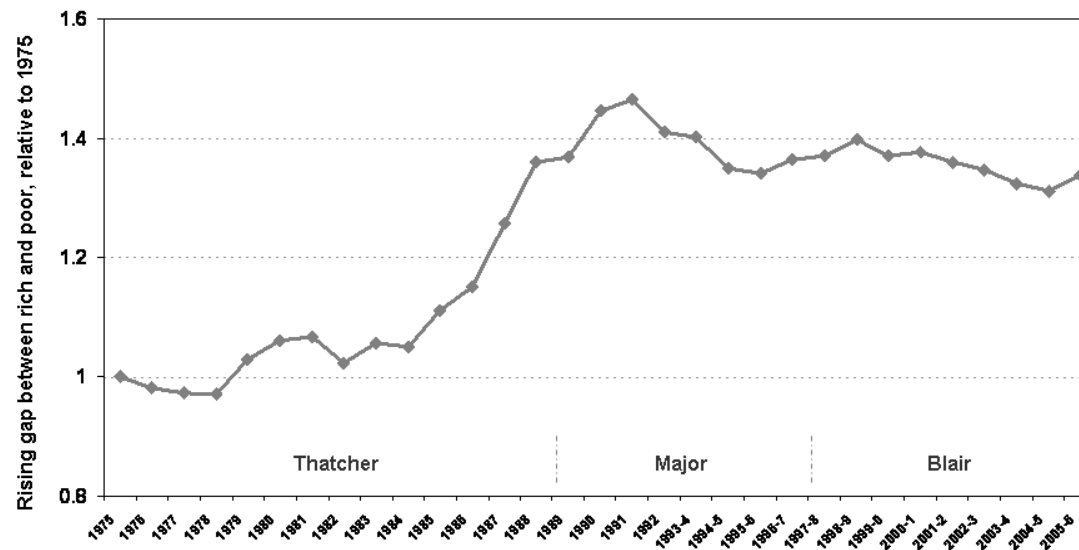
- EU 15: $4,7 > 4,9$
- UK: $4,7 > 5,5$
- EU 2007: 5

■ Maailmanlaajuisesti eriarvoisuus kasvoi valtavasti 1980-luvulla ja 1990-luvun alussa (kuten seuraavista dioista ilmenee).

Eriarvoisuuskehitys Isossa-Britanniassa

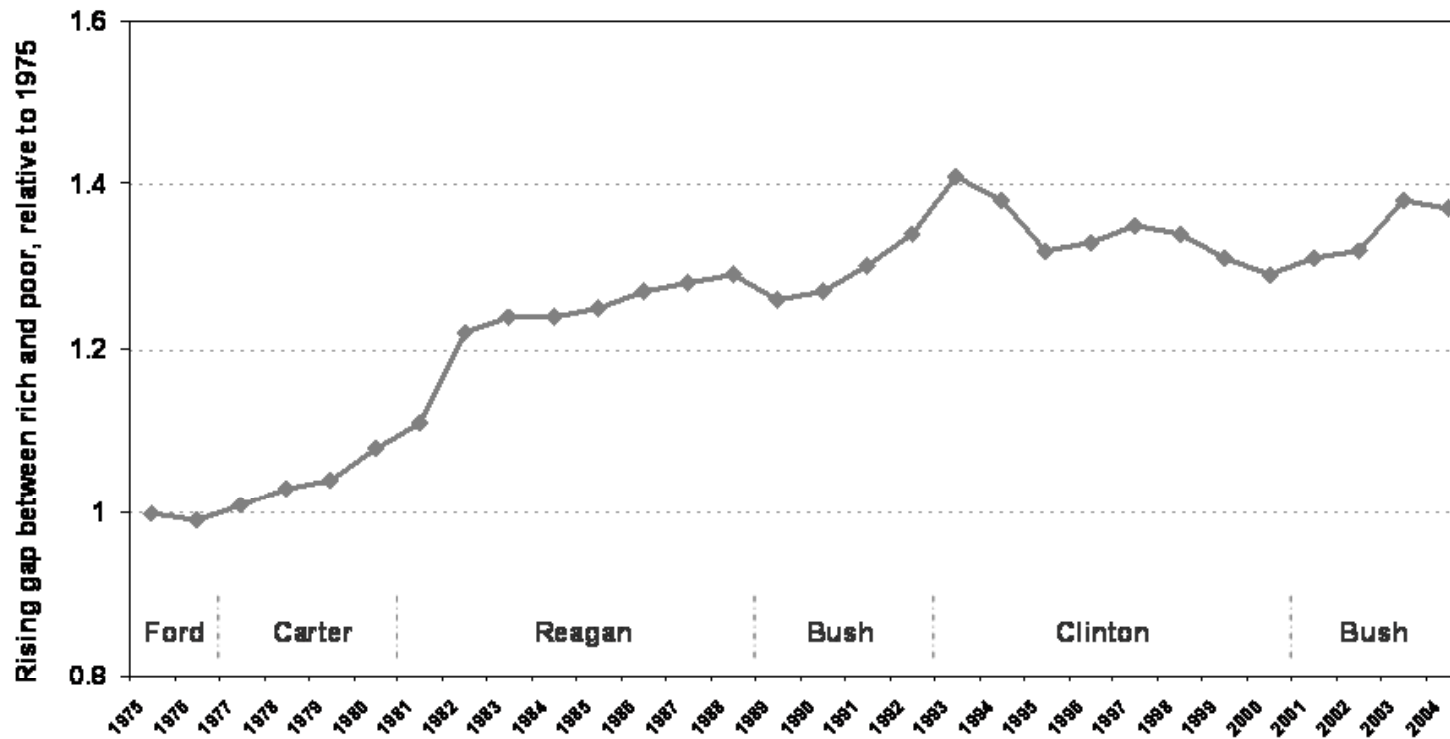

Trends in UK income inequality 1979-2005/6

Source: Wilkinson & Pickett, *The Spirit Level* (2009)

Trends in US income inequality 1975-2005

Source: Wilkinson & Pickett, *The Spirit Level* (2009)

Vaikutus köyhyyttä kokeviin ihmisiin

- *"Minulla ei ole oleskelulupaa, joten teille minua ei ole olemassa."*
- *"Kurjassa asunnossa herääminen vie halun ja voimat tehdä mitään."*
- *"Saan palkkaa säännöllisesti, mutta silti velkani vain kasvavat."*
- *"Köyhyydestä on vaikea puhua, mutta kun aloin puhua muille, tunsin itseni aivan samanlaiseksi kuin he eikä minua nolottanut."*

Toteamuksia köyhien ja syrjäytyneiden eurooppalaisissa
tapaamisissa

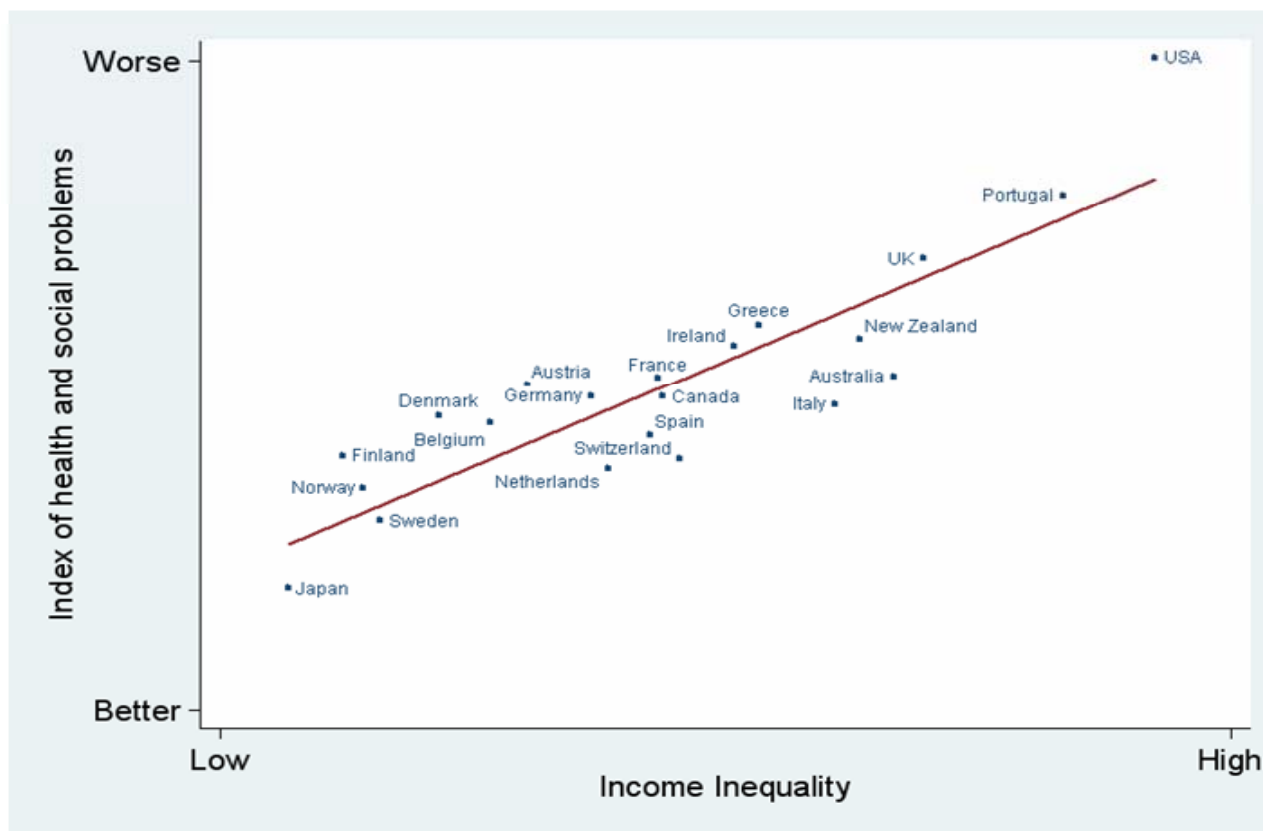
Eriarvoisuuden vaikutukset "rikkaissa" maissa

Health and Social Problems are Worse in More Unequal Countries

Index of:

- Life expectancy
- Math & Literacy
- Infant mortality
- Homicides
- Imprisonment
- Teenage births
- Trust
- Obesity
- Mental illness – incl. drug & alcohol addiction
- Social mobility

Mitä on oivallettava, jotta köyhyyden torjunnassa edistyttäisiin? (2010 NGO Coalitionin viestien perusteella)

-
- **On ymmärrettävä, että köyhyys tarkoittaa perusoikeuksien epäämistä.** Kaikkien on voitava käyttää oikeuksiaan, ja kaikilla on oikeus ihmisarvoon, stereotyypit on murrettava, syrjäytymiseen on puututtava.
 - **Talouden on palveltava ihmisiä ja yleistä etua.** On taattava riittävä toimeentulo, ja varallisuuden on jakauduttava oikeudenmukaisemmin. Tasa-arvoisempi yhteiskunta on kaikkien etu – kasvu ilman tasapuolista jakautumista ei vähennä köyhyyttä.
 - **Kaikki politiikat käyttöön.** Köyhyyden ongelmaa ei ratkaista pelkästään sosiaalipolitiikan avulla, eikä työllisyys ole ainoa ratkaisu.

Mitä on oivallettava, jotta köyhyyden torjunnassa edistyttäisiin?

- **Universaalit palvelut ovat välttämättömyys, ja niiden tarjoaminen kaikille saattaa edellyttää kohdennettuja toimia – ei heikompia palveluja köyhille**
- **Tarvitaan toimiva demokratia – sekä edustuksellinen että osallistuva**
- **Maailmanlaajuinen solidaarisuus – köyhyyden torjuminen Euroopan sisällä ja sen ulkopuolella on osa samaa taistelua**

Mitä köyhyyden vähentäminen edellyttää?

-
- Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, kestävyys, oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon ja ihmisarvon kaltaisille arvoille on palautettava niille kuuluva asema, ja niiden on vaikutettava politiikan suunnitteluun.
 - On siirryttävä kasvun ja työllisyyden ajattelumallista sosiaaliseen ja kestävään malliin, kuten Spring Alliance (johon kuuluvat mm. EAY, Social Platform ja ympäristöalan kansalaisjärjestöjä) kehottaa.
 - Sosiaaliturvan rahoitus on nähtävä sijoituksena (joka vähentää köyhyyttä EU:ssa 40 %:lla).

Ratkaiseeko Eurooppa 2020 -strategia ongelman?

- Ehdotettu Eurooppa 2020 -strategia perustuu yhä kasvun ja työllisyyden malliin eikä tuo tarvittavaa muutosta.
- Strategia kuitenkin sisältää osatekijöitä, joiden puolesta kannattaa taistella.

Eurooppa 2020 -strategiaa koskevat EAPN:n tavoitteet

-
- Yleistavoitteeksi köyhyyden vähentäminen oikean indikaattorin perusteella.
 - Eurooppa 2020 -strategialle yhdennetyt suuntaviivat, jotka kuvastavat sosiaalisia tavoitteita.
 - Kunnianhimoinen köyhyydentorjuntafoorumi, joka perustuu vahvistettuun sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden avoimeen koordinoitimenetelmään.

Näiden kolmen tavoitteen saavuttaminen on mahdollista ja komission ehdotusten mukaista.

Yleistavoitteeksi köyhyyden vähentäminen

1/2

-
- Äskettäin pidetyssä kevään Eurooppa-neuvoston kokouksessa tehtiin periaatepäätös sosiaalista osallisuutta ja köyhyyden vähentämistä koskevasta tavoitteesta.
 - Kesäkuun Eurooppa-neuvostossa päätetään tarkasta tavoitteesta ja käytettävästä indikaattorista. (EAPN kannattaa komission ehdotusta, jonka mukaan köyhyyttä pyritään vähentämään 25 % ja mittaamisessa käytetään suhteellisen köyhyyden indikaattoria (60 % mediaanitulosta). On tärkeää huomata, että tämä on pääindikaattori, jota on seurattava kaikkien sovittujen indikaattorien perusteella, eli Laekenissa sovittujen indikaattorien ja köyhyysindikaattorien perusteella, sekä suhteessa ikään ja sukupuoleen ja myös eri tasoilla 50–30% jne.

Yleistavoitteeksi köyhyyden vähentäminen 2/2

- Eurooppalaisen yleistavoitteen ja pääindikaattorin tueksi on asetettava realistisia kansallisia tavoitteita ja indikaattoreita, jotka perustuvat kansalliseen tarkasteluun.
- Suomen hallitus näyttää olevan tämän mallin kannalla, mutta vaikuttaa myös siltä, että Pohjoismaat eivät ole asiasta yhtä mieltä. Lobbaaminen ennen kesäkuun Eurooppa-neuvostoa on siis hyvin tärkeää.

Sosiaalisten tavoitteiden sisällyttäminen Eurooppa 2020 -strategian yhdennettyihin suuntaviivoihin 1/2

- **Komissio tekee tätä koskevia ehdotuksia huhtikuun 2010 loppuun mennessä.** (Yhdennettyihin suuntaviivoihin näyttää olevan tulossa sosiaalinen suuntaviiva, mutta avainkysymys on, ilmaistaanko se osana työllisyyden suuntaviivoja (mikä saattaa rajoittaa suuntaviivan laajuutta) vai kuvastaako se laajempaa näkemystä "sosiaalisesta" eli sisältääkö se sosiaalisen suojelun ja osallisuuden. Sen olisi kuvastettava köyhyyden vähentämistavoitetta.)
- **EAPN on tehnyt suuntaviivoja koskevia ehdotuksia ja vastaa komission ehdotukseen.** Suuntaviivoja koskeva periaatepäätös tehdään kesäkuun Eurooppa-neuvostossa.

Sosiaalisten tavoitteiden sisällyttäminen Eurooppa 2020 -strategian yhdenneettyihin suuntaviivoihin 2/2

- **Uudet kansalliset uudistusohjelmat perustuvat yhdenneettyihin suuntaviivoihin.** Sosiaalinen suuntaviiva merkitsisi, että pää- ja valtiovarainministerien on raportoitava edistymisestä kohti köyhyyden vähentämistavoitetta. Tämä on hyödyllistä, mutta on tärkeää, että sosiaalisen suuntaviivan seuranta perustuu ensisijaisesti sosiaaliministerien näkemyksiin ja sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden avoimeen koordinoitimenetelmään.
- **EAPN tekee uusia yhdenneettyjä suuntaviivoja koskevaa yhteistyötä myös Euroopan parlamentin kanssa.**

Kunnianhimoinen köyhyydentorjuntafoorumi

-
- Ehdotuksessa Eurooppa 2020 -strategiaksi ehdotetaan viittä lippulaivahanketta, joista yksi on "köyhyydentorjuntafoorumi". Ehdotus on epäselvä ja erittäin monitulkintainen.
 - Köyhyydentorjuntafoorumin puitteissa toteutettujen toimien olisi muodostettava Eurooppa 2020 -strategian pääasiallinen sosiaalinen perusta.

Köyhydentorjuntafoorumia koskevat EAPN:n tavoitteet 1/2

- Työskentelyssä on aiempien sitoumusten mukaisesti noudatettava riippumatonta, mutta vahvistettua **sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden avointa koordinoitimenetelmää**, joka perustuu uudistettuun **kansallisia toimintasuunnitelmia koskevaan prosessiin**. Tavoitteen saavuttamista koskevaan säännölliseen ja suunnitelmalliseen vuoropuheluun on otettava mukaan sidosryhmiä, joihin kuuluvat myös köyhydessä elävät ihmiset sekä kansalaisjärjestöt.
- On jatkettava jo **sovittujen painopisteiden** toteuttamista, esimerkiksi aktiivisen osallisuuden edistämistä koskevan EU:n suosituksen (mukaan lukien vähimmäistoimeentulojärjestelmien riittävyys) sekä lasten köyhyden ja kodittomuuden vähentämistä koskevien sitoumusten täytäntöönpanoa.

Köyhyydentorjuntafoorumia koskevat EAPN:n tavoitteet 2/2

- Kaikkien politiikan osa-alueiden **sosiaaliset vaikutukset on arvioitava** entistä tiukemmin Lissabonin sopimuksen uuden horisontaalisen sosiaalilausekkeen mukaisesti.
- Perusoikeuksien puolustamiseksi ja korkeiden sosiaalisten standardien edistämiseksi on harkittava **lainsäädäntöehdotuksia**, kuten vähimmäistoimeentulojärjestelmien riittävyttä koskeva puitedirektiivi.
- Köyhyydentorjuntafoorumia rahoittavasta **EU:n rahoitusohjelmasta** (tarkistetusta Progress-ohjelmasta) olisi myös tuettava kaikkien asianmukaisten toimijoiden entistä voimakkaampaa osallistumista strategian täytäntöönpanoon sekä esimerkkitoimintamallien kehittämistä kansallisella/paikallisella tasolla.

Tarvitaanko uutta visiota EU:sta, jossa ei ole köyhyyttä?

Kannattaa ehkä edetä hakemalla innoitusta Jean Monnet'n visiosta. Hän oli yksi EU:n perustajista ja kirjoitti vuonna 1943 seuraavasti:

Tavoitteenamme on "maailmanjärjestys, joka sallii kaikkien voimavarojen parhaan mahdollisen hyödyntämisen ja mahdollisimman tasaisen jakamisen ihmisten kesken. Näin voidaan tuoda rauhaa ja onnea kaikkialle maailmaan".

Yhteenliittymiä vuotta 2010 varten

2010 BUILDING A
EUROPE **FOR ALL**
www.endpoverty.eu

